

Museovirasto

Muinaismuistolain nojalla suojellut kohteet ja niiden huomioiminen

Lammin päivät 5.10.2023

Sari Mäntylä-Asplund
Museovirasto
Kulttuuriympäristöpalvelut
Kulttuuriympäristön suojelu

Eurajoki, Liinmaan linna /
Kuva: S. Mäntylä-Asplund, Museovirasto

Museovirasto

Muinaismuistolaki

Laki vuodelta 1963,
Lain uudistaminen käynnissä

Automaattinen rauhoitus
-> rauhoitettu jo löytyessään,
ei tarvita erillistä päätöstä

Salo (Halikko) Rikalanmäki /
Kuva Muuritutkimus Oy

Muinaismuistolaki

1§ määrittelee rauhoittamisen:

- Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta.
- Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty.

Museovirasto

Hanko Hauensuoli
Kuva S. Mäntylä-Asplund, Museovirasto

Kiinteät muinaisjäänökset:

- Asuinpaikat, hautapaikat, valmistuspaikat, kaupunkien vanhoja asemakaava-alueita, teollisuushistoriallisia kohteita, keskiaikaiset kirkot, kylätontteja, uskomuksiin liittyviä kohteita
- Aikakirjo tuhansien vuosien takaa kivilaudelta 1. ms. linnoitteisiin
- Esihistorialliset ja historialliset kohteet
- Esineet (yli 100 vuotta vanhat; käytännössä ei kaikkia oteta kokoelmiin)
- Hylt (yli 100 vuotta sitten uponneet)
- Kaavojen sm tai SM –merkinnät

Nykyisen lain käsite muinainen tulee korvautumaan tarkemmilla aikarajoilla

Museovirasto

Kuva: Parainen (Houtskari) Furunabb, Kuva: Sari Mäntylä-Asplund

- Muut kulttuuriperintökohteet:
 - Eivät ole muinaismuistolain suojaamia
 - Iältään nuorempia kohteita esim. II ms:n linnoitteet kuuluvat tähän kategoriaan tai vielä käytössä olevat historialliset kylätontit
- Suojelu ensisijaisesti kaavoituksen keinoin
- Kohteiden historiallinen merkitys
- Kaavoihin merkintä s

Museovirasto

Kuva: Lemi, Juvola (tykkiasema). Kuva: S. Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Museovirasto ja alueelliset vastuumuseot (ALVA)

- Uusi Museolaki voimaan 1.1.2020
- Alueelliset vastuumuseot
- *Ovat omalla alueellaan rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija*
- Lausuntotyö pääosin vastuumuseoilla
- Museovirasto lausuu rakennussuojelulailla ja asetuksella suojeltuihin valtion rakennuksiin liittyen, kirkkolain alaisiin sekä eräiden valtion toimijoiden välisten yhteistyösopimusten alaisiin kohteisiin liittyvissä hankkeissa sekä maakuntakaavoissa liittyen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) täyttymiseen.

Museovirasto

Parainen, Jurmo, Munkringar Kuva: Sari Mäntylä-Asplund

Muinaisjäännösten huomioiminen maankäytössä

- Kaikki maahan kajoava toiminta
- Rakentaminen, infra (vesi, viemäri), tiehankkeet, maalämpö, maa-aineksen otto ym.

**Ensisijaisesti ohjaaminen pois
muinaisjäännösalueelta: lausunnot,
neuvottelut, tarkastuskäynnit**

Rauma (Lappi TL) Sammallahtenmäki
Kuva: S.Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Metsänkäyttö ja peltoviljely

Vallitseva maankäyttö on sallittua

Metsänkäyttöilmoitukset ->
lausunnot, joissa ohjeistetaan
muinaisjäännöksen huomioiminen

Esim. maanpintaa ei saa rikkoa,
rakenteiden päältä ei saa ajaa jne.

Porvoo, Putaanpelto.
Kuva: Sari Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Kaavoitus

- Kaavoituksella turvataan arkeologisen kulttuuriperinnön eli kiinteiden muinaisjäännösten ja muiden arkeologisten kohteiden suojelu ja dokumentointi.
- välittää tietoa arkeologisesta kulttuuriperinnöstä maankäytön suunnittelijoille ja viranomaisille.
- Myös ottaa huomioon muinaisjäännöksen ja muiden arkeologisten kohteiden ympäristö. Tavoitteena on saada kohteiden ympärille maaston tai historiallisen yhteyden mukaan määräytyvä luonnollinen suoja-alue.
- Kaavoitus on siten tärkein keino suojella arkeologisten kohteiden ympäristöä.
- Riittävät selvitykset kaavoituksen pohjaksi

Museovirasto

Parainen (Nauvo), Hvits, Kuva: Sari Mäntylä-Asplund

Museovirasto

Helsinki, Vallisaari. Kuva S. Mäntylä-Asplund, Museovirasto

Kaavojen lisäksi lausuntoja annetaan esim.:

- Tiehankkeet
- Rakennusluvut, poikkeamisluvat ym.
- Kaapeloinnit, viemäröinnit, hulevesien ohjaus, maalämpö
- Maa-ainesluvut
- Korjaushankkeet, mikäli maahan kajoavaa toimintaa
- Kirkoissa myös esim. lattiankorjaukset
- Restaurointihankkeet linnoissa ja linnoituksissa
- YVA:t, hoitosuunnitelmat
- Huom! Myös virtavedet ja merialueet, muut vesialueet

Kajoaminen -> neuvottelumenettely

- 13 §
- Yleisen tien tekemistä, rautatien, kanavan tai lentokentän rakentamista, vesistön säännöstelyä tai muuta sellaista yleistä työhanketta taikka kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla koskemaan kiinteää muinaisjäännöstä.
- Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava muinaistieteelliselle toimikunnalle asiasta neuvottelemista varten. Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa.

13§:n neuvottelu

- Voidaanko muinaisjäännökseen kajota
- Jos päätetään, että voidaan, ehtona riittävät tutkimukset ja
- määritellään ne
- Muistio kokouksesta liitetään hankkeen asiakirjoihin
- Kustannukset hankkeen toteuttajalle (15§)

Kuva: S.Mäntylä-Asplund

Inkoo Långvik / Kuva: S.Mantylä-Asplund, Museovirasto

Kajoamisluvan hakeminen

Museovirasto

- Suoja-alueen rajojen määrääminen (5§) ja Kajoamislupa-asiat (11§) siirtyivät ELY-keskuksilta Museovirastolle vuoden 2020 alussa
- 11 § kajoamisluvat
- Kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa (*kajoamislupa*), jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa.
- Kajoamislupa voidaan myöntää maanomistajalle tai muulle toimijalle, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimenpide, jolla voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen.

Museovirasto

Museovirastolle toimitetaan kajoamislupahakemus

Kiinteään muinaisjäänökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa (kajoamislupa), jos muinaisjäänös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa.

Päätös sisältää lupamääräykset.

Riittävät tutkimukset

Tutkimukset:

- Yleiset ja suuret yksityiset hankkeet -> tutkimukset maksaa toteuttaja

- Yksityisten maanomistajien pihatyöt, vesi- ja viemärikaivannot, rakennustyöt ym.
- > Museoviraston koekaivausryhmä

Tärkeää on aina välittää tietoa miksi tutkimuksia tehdään

Museovirasto

Rauma, Kuninkaankatu 39. Kuva Simo Vanhatalo / Museovirasto, koekaivausryhmä

Tutkimuksista

- Inventoinnit
- Tarkkuusinventoinnit
- Koekaivaukset

Museovirasto

Rymättylä, Väärämaa. Kuva: S.Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Kaivaus

Museovirasto

Vanha Porvoo. Kuva S.Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Arkeologinen valvonta

Suomenlinna, Iso Mustasaari. Kuva: Johanna Seppä / Museovirasto,
Arkeologiset kenttäpalvelut

Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet VARK

- hankkeessa määritellään manner-Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet
- Luettelo, jonka valtioneuvosto voi hyväksyä maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi.
- Kohteet tulee huomioida yhtenä alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtana.
- Arviointi: miten hyvin kohde on säilynyt, mikä on sen tutkimuksellinen arvo ja onko kohde alueellisesti tai valtakunnallisesti erityisen tyypillinen tai harvinainen, arkeologinen monimuotoisuus, ympäristö ja maisema.
- 1. kuuleminen käyty läpi

Museovirasto

Raaseporin linna. Kuva S.Mäntylä-Asplund / Museovirasto

Vanha Rauma, Kuva: Arttu Liimatainen / Muuritutkimus Oy

Tietoa
arkeologisesta
kulttuuriperinnöstä:

Kulttuuriympäristön
palveluikkuna:
kyppi.fi

Arkeologisen
kulttuuriperinnön
opas
ako.fi

Museovirasto,
kulttuuriympäristö
museovirasto.fi

Suomenlinna
Kuva: Vesa Laulumaa /
Museovirasto, Arkeologiset
kenttäpalvelut

KIITOS!!

Museovirasto

